

יומא דף עו

תהלים פרק עח

(א) מִשְׁכִּיל לְאֶסְף הָאֲזִינָה עָמִי תוֹרְתִי הֵטוּ אֲזִנְכֶם לְאֶמְרֵי פִי : (ב) אֶפְתָּחָה בְּמִשְׁלַל פִּי אֲבִיעָה חֵידוֹת מִנִּי קֶדֶם : (ג) אֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ וַיִּבְדְּעוּ וַאֲבֹתֵינוּ סִפְרוּ לָנוּ : (ד) לֹא נִכְחַד מִבְּנֵיהֶם לְדוֹר אַחֲרוֹן מְסַפְּרִים תְּהִלּוֹת יְקֻנֶּךָ וַיִּזְוִזוּ וַיִּנְפְּלוּאֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה : (ה) וַיִּקַּם עֲדוֹת בַּיַּעֲקֹב וַתּוֹרָה שָׁם בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר צָנָה אֶת אֲבֹתֵינוּ לְהוֹדִיעַם לְבְנֵיהֶם : (ו) לְמַעַן יִדְעוּ דוֹר אַחֲרוֹן בְּנֵים יוֹלְדוּ יִקְמוּ וַיִּסְפְּרוּ לְבְנֵיהֶם (יח) וַיִּנְסוּ אֶל בְּלִבָּבם לְשֹׂאֵל אֶכֶל לְנַפְשָׁם : (יט) וַיִּדְבְּרוּ בְּאֱלֹהִים אָמְרוּ הַיּוֹכֵל אֵל לַעֲרֹף שְׁלַחֹן בַּמִּדְבָּר : (כ) הֵן הִכָּה צוֹר וַיִּזְוְבוּ מִיָּם וַיִּחָלִים יִשְׁטַפוּ הַגַּם לְחֶם יוֹכֵל תַּת אִם יִכִּין שְׂאֵר לְעַמּוֹ : (כא) לָכֵן שָׁמַע ה' וַיִּתְעַבֵּר וְאִשׁ נִשְׁקָה בַּיַּעֲקֹב וְגַם אָף עָלָה בְּיִשְׂרָאֵל : (כב) כִּי לֹא הֶאֱמִינוּ בְּאֱלֹהִים וְלֹא בִטְחוּ בִישׁוּעָתוֹ : (כג) וַיִּצְוּ שְׁחָקִים מִמַּעַל וּדְלָתֵי שָׁמַיִם פָּתַח : (כד) וַיִּמְטֵר עֲלֵיהֶם מֶן לֶאֱכֹל וַיִּגְןוּ שְׁמַיִם נָתַן לָמוֹ : (כה) לְחֶם אֲבִירִים אֲכַל אִישׁ צִידָה שֶׁלַח לָהֶם לִשְׂבַע : (כו) יִסַּע קְדָיִם בְּשָׁמַיִם וַיִּנְהַג בְּעִזּוֹ תִימָן : (כז) וַיִּמְטֵר עֲלֵיהֶם כַּעֲפָר שְׂאֵר וַכְּחוֹל יָמִים עוֹף כָּנָף : (כח) וַיִּפֹּל בְּקֶרֶב מַחְנֵהוּ סָבִיב לְמִשְׁכַּנְתּוֹ : (כט) וַיֵּאֱכְלוּ וַיִּשְׂבְּעוּ מֵאֵד וַתִּאָּתְּם יָבֵא לָהֶם : (ל) לֹא זָרוּ מִתִּאָּתְּם עוֹד אֲכָלְם בְּפִיהֶם : (לא) וְאָף אֱלֹהִים עָלָה בָּהֶם וַיִּהְיֶה בְּמִשְׁמַנֵּיהֶם וּבַחֹרֵי יִשְׂרָאֵל הַכְרִיעַ : (לב) בְּכָל זֹאת חֲטָאוּ עוֹד וְלֹא הֶאֱמִינוּ בַּנִּפְלְאוֹתָיו :

שאלה: שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחי: מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה?
3 תשובות:

מפני משאוי הדרך	שהיו אוכלין אותו כשהוא חם	אמר להם: אמשול לכם משל: למה הדבר דומה - למלך בשר ודם שיש לו בן אחד. פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה, ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה. עמד ופסק מזונותיו בכל יום, והיה מקביל פני אביו כל יום. אף ישראל, מי שיש לו ארבעה וחמשה בנים היה דואג ואומר: שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כולן מתים ברעב, נמצאו כולן מכוונים את לבם לאביהן שבשמים
-----------------	---------------------------	--

עוד בענינין המן: נענה רבי אלעזר המודעי ואמר: מן שירד להן לישראל היה גבוה ששים אמה **קושי**: אמר לו רבי טרפון: מודעי! עד מתי אתה מגבב דברים ומביא עלינו?

תירוץ: אמר לו: רבי, מקרא אני דורש (בראשית ז) **חמש עשרה אמה מלמעלה זכרו המים וכסו ההרים קושי 1**: וכי חמש עשרה אמה בעמק חמש עשרה בהרים? וכי מיא שורי שורי קיימי?
קושי 2: ועוד: תיבה היכי סגיא?
תירוץ: אלא נבקעו כל מעינות תהום רבה עד דאשוו מיא בהדי טורי, והדר חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים.

המשך דברי ר' אלעזר המודעי: וכי אי זה מדה מרובה, מדה טובה או מדת פורענות? **הוי אומר**: מדה טובה **מדת פורענות**. במדת פורענות הוא אומר (בראשית ז) **וארכת השמים ופתחו**, במדה טובה הוא אומר (תהלים עח) **ויצו שחקים טמעל ופתי שמים פתח ויטור עליהם מן לאכל וגזן שמים נתן למנו**. ותנא (לפי רש"י והגהות הב"ח): **כמה ארוכות יש בדלת - ארבע, ארבע, הרי כאן שמונה, ונמצא מן שירד להם לישראל גבוה ששים אמה**.

עוד בענינין המן: תניא, איסי בן יהודה אומר: מן שירד להם לישראל היה מתגבר ועולה, עד שרואין אותו **כל מלכי מזרח ומערב, שנאמר (תהלים כג) תערו לפני שחן שפ צורי וזו' כוסי ויה עוד דרשה מהפסוק שצוטט**: אמר אביי: שמע מינה - כסא דדוד לעלמא דאתי מאתן ועשרין וחד לוגא מחזיק, שנאמר **כוסי ויה - ויה** בגימטריא הכי הוי.

קושי על דברי ר' אלעזר המודעי: הא לא דמיא, התם - בארבעין יומין, הכא - חדא שעתא, התם לכולי עלמא, הכא - לישראל לחודיה, ונפיש להו טפי.
תירוץ: רבי אלעזר המודעי **פתיחה פתיחה** גמר.

אסור באכילה

שאלה: הני חמשה ענויין כנגד מי?

תשובה: אמר רב חסדא: כנגד חמשה ענויין שבתורה (במדבר כט) **וכעשור** (ויקרא כג) **ואכ כעשור** (ויקרא כג) **שבת שבתון** (ויקרא טז) **ושבת שבתון** (ויקרא טז) **והיתה לכם**.
קושי מהמשנה: הני חמשה הוו? ואנן שיתא תנן!
תירוץ: שתיה בכלל אכילה היא.

חיזוק 1: דאמר ריש לקיש: מנין לשתיה שהיא בכלל אכילה - שנאמר (דברים יד) **ואכלת לפני**

ה' אהיך נעשר **בזמן תירוש ויצוריק, תירוש** חמרא הוא וקרי ליה **ואכלת**.
קושי: ממאי? ודילמא דאכליה על ידי אנגרון? דאמר רבה בר שמואל: אנגרון - מיא
דסילקא, אכסיגרון - מיא דכולהו שלקי!

חיזוק 2: אלא אמר רב אחא בר יעקב: מהכא (דברים יד) **ותתה הכסל ככז אשר תאוו**

עפס ככק וכצאן ביין וכשכר, שכר שתיה הוא, וקרייה רחמנא ואכלת.

דברים פרק יד פסוק כו

ונתתה הכסף בכל אשר תאוו נפשך בבקר ובצאן וביין ובשכר ובכל אשר תשאולך נפשך ואכלת שם לפני
ה' אלקיך ושמת אתה וביתך:

קושי 1 על חיזוק 2: ממאי? ודילמא הכא נמי דאכליה על ידי אנגרון?

תירוץ 1: **שכר** כתב, מידי דמשכר.

קושי: ודילמא דבילה קעילית? דתניא: **אכל דבילה קעילית ושתה דבש**

וחלב ונכנס למקדש לוקה

תירוץ 2: אלא יליף **שכר שכר** מנזיר, מה להלן יין - אף כאן יין.

קושי 2 על חיזוק 1: ותירוש חמרא הוא? והתניא: **הנודר מן התירוש - אסור בכל**

מיני מתיקה, ומותר ביין!

תירוץ: ולא חמרא הוא? והכתיב (זכריה ט) **ותירוש טככ כתלות!**

דחיית התירוץ: דבר הבא מן התירוש ינובב בתולות.

עוד תירוץ: והכתיב (משלי ג) **ותירוש יקכי פרזו** - דבר הבא מן התירוש יקביד

יפרוצו. והא כתיב (הושע ד) **נטת ויין ותירוש יקח לב!**

מסקנה: אלא, דכולי עלמא תירוש חמרא הוא, ובנדרים הלך אחר לשון בני אדם.

לפי המסקנה עולה שאלה: ואמאי קרי ליה **יין** ואמאי קרי ליה **תירוש**?

יין - שמביא יללה לעולם,

תירוש - שכל המתגרה בו נעשה רש.

רב כהנא רמי: כתיב **תירוש** וקרינן **תירוש**, זכה - נעשה ראש, לא זכה - נעשה רש.

רבא רמי: כתיב **ישנה** (שינויי נוסחאות: **ישנה**) וקרינן **ישנה**, זכה - משמחו, לא זכה - משממו.

והיינו דאמר רבא: חמרא וריחני פקחין.

שאלה: רחיצה וסיכה מנא לן דאיכרי עינוי?

תשובה: דכתיב (דניאל י) **אחסי חמנות לא אכלתי וכשר ויין לא בא אל פי וסוק לא סכתי**. מאי אחסי

חמנות לא אכלתי? אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת: אפילו נהמא דחיטי דכיתא לא אכל.

ומנא לן דחשיב כעינוי - דכתיב (דניאל י) **ויאמרו אלי אל תירא פנאי כי מן היום הראשון אשר נתת**

את לבבך להכין ולהתעטת לפני אהיך נשמעו פכריך ואני באתי בפכריך

המשך השאלה: אשכחן סיכה, רחיצה מנא לן?

תשובה 1: אמר רב זוטרא ברבי טוביה: אמר קרא (תהלים קט) **ותכא כמים פקרכו וכשמן כעצמותי**.

ואימא כשתיה? - דומיא דשמן, מה שמן מאבראי - אף מים מאבראי.

קושי: והא תנא איפכא קא נסיב לה, דתנן: **מנין לסיכה שהיא כשתיה ביום הכפורים? אף על**

פי שאין ראייה לדבר - זכר לדבר, שנאמר ותכא כמים פקרכו וכשמן כעצמותי!

תשובה 2: אלא אמר רב אשי: רחיצה מגופיה דקרא שמיע ליה, דכתיב **וסוק לא סכתי**.